

Міністерство освіти і науки України
Державний біотехнологічний університет
Факультет менеджменту, бізнесу та права

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Завідувач кафедри
ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування»
та соціально-гуманітарних дисциплін

_____
(підпис) Моїсєва Н.І.
(прізвище та ініціали)
"01" вересня 2025 р.

Кафедра ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування»
та соціально-гуманітарних дисциплін

РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ТА КУЛЬТУРА
УКРАЇНСЬКОГО НАУКОВОГО МОВЛЕННЯ

Рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий)
Галузь знань – 01 Освіта / Педагогіка (А Освіта)
Спеціальність - 015 (А 5) Професійна освіта (за спеціалізаціями)
Освітня програма - «Теорія і методика професійної підготовки
та менеджменту освіти» («Професійна освіта»)
Тип дисципліни: обов'язкова

Харків – 2025 р.

Укладачі: **Герлянд Тетяна Миколаївна**, завідувач лабораторії технологій професійного навчання Інституту професійної освіти Національної академії педагогічних наук України, доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник;

Ніколаєнко Наталія Миколаївна, кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент кафедри ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та соціально-гуманітарних дисциплін Державного біотехнологічного університету.

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена на розширеному засіданні кафедри ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та соціально-гуманітарних дисциплін.

Протокол від: " 01" вересня 2025 року № 1.

Робочу програму погоджено:

Гарант освітньої програми – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри менеджменту, бізнесу і адміністрування Державного біотехнологічного університету

«01» вересня 2025 року Нагаєв Віктор Михайлович

Предметом навчальної дисципліни є культура українського наукового мовлення та дотримання норм академічної доброчесності, що сприяє набуттю здобувачем наукового ступеня доктора філософії професійних навичок та вмінь здійснення самостійної науково-дослідної роботи.

Базовими дисциплінами для успішного засвоєння програмного матеріалу дисципліни є (із структурно-логічної схеми освітньої програми): Філософія освіти і науки, Педагогіка вищої школи, Управління інтелектуальною власністю та захист авторських прав, Цифрові технології в наукових дослідженнях та управління науковими проектами.

Подовжено термін дії до:

" ____ " ____ 20 ____ р. протокол від № ____ від " ____ " ____ 20 ____ р.
завідувач кафедри _____ (назва кафедри) _____ (підпис) (_____ (прізвище та ініціали))

" ____ " ____ 20 ____ р. протокол від № ____ від " ____ " ____ 20 ____ р.
завідувач кафедри _____ (назва кафедри) _____ (підпис) (_____ (прізвище та ініціали))

" ____ " ____ 20 ____ р. протокол від № ____ від " ____ " ____ 20 ____ р.
завідувач кафедри _____ (назва кафедри) _____ (підпис) (_____ (прізвище та ініціали))

" ____ " ____ 20 ____ р. протокол від № ____ від " ____ " ____ 20 ____ р.
завідувач кафедри _____ (назва кафедри) _____ (підпис) (_____ (прізвище та ініціали))

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо - кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 3	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка (А Освіта)	Статус дисципліни: <i>обов'язкова</i>	
	Спеціальність : 015 (А 5) Професійна освіта (за спеціалізаціями)	Мова викладання: <i>українська</i>	
Модулів - 2	Освітня програма : «Теорія і методика професійної підготовки та менеджменту освіти» («Професійна освіта»)	Рік підготовки:	
Змістових модулів - 2		1-й	
		Семестр	
Загальна кількість аудиторних годин - 90		1-й	
Тижневих годин для денної форми навчання : аудиторних - 2 самостійної роботи студента - 7	Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)	14 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	6 год.
		Лабораторні	
		рік.	рік.
		Самостійна робота	
		90 год.	108 год.
		Вид контролю: <i>Залік</i>	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%) – 25 % та 75 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Програму «Академічна доброчесність та культура українського наукового мовлення» укладено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки докторів філософії «Теорія і методика професійної підготовки та менеджменту освіти» спеціальності 015 «Професійна освіта».

Більшість науковців звертають увагу на наявність публікацій, самоосвіту аспіранта, його активність у суспільному житті під час навчання. Наукова робота допомагає розвивати його логіку і мислення, вчитися детально аналізувати проблему та знаходити шляхи її вирішення. Під час вивчення навчальної дисципліни «Академічна доброчесність та культура українського наукового мовлення» аспіранти зможуть брати участь у наукових дискусіях, які нададуть їм можливість розвивати здатність працювати з аудиторією, удосконалювати навички публічних виступів. Також набутий дослідницький досвід допоможе аспірантам під час написання наукових текстів, а головне, дисертаційної роботи, тобто навчитися грамотно викладати свої думки на папері.

У результаті вивчення дисципліни здобувач ступеня доктора філософії повинен навчитись використовувати наукову літературу, мати здатність до створення власних висловлювань на задану наукову тему, та її аналіз, творчо реалізовувати власні ідеї, використання термінів та інших мовних явищ в текстах наукових стилів і жанрів, складання бібліографії.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Академічна доброчесність та культура українського наукового мовлення» є розширити знання здобувачів про культуру української наукової мови, мовні засоби наукового тексту, допомогти їм оволодіти важливими процедурами сучасних наукових досліджень, розвинути потребу в нормативному використанні засобів наукової мови для успішної презентації результатів наукової діяльності. актуалізувати, узагальнити та систематизувати знання про культуру наукової лексики, її стилістичні функції; розвивати у аспірантів вміння написати, порівнювати, узагальнювати науковий текст роботи; сформувати у студентів загальні (базові) компетентності у контексті реалізації завдань запровадження і дотримання етичних принципів та визначених чинним законодавством правил академічної доброчесності в процесах навчання та провадження наукової (творчої) діяльності для забезпечення якості освіти, довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Завдання навчальної дисципліни «Академічна доброчесність та культура українського наукового мовлення» допомогти аспірантам досконало засвоїти сучасні норми української наукової мови й досягти автоматизму в їх застосуванні; сприяти виробленню цілісного наукового погляду на мову; опанувати технології роботи з науковим текстом, розвивати вміння і навички мовностилістичного аналізу наукового тексту; поглибити знання щодо інтерпретації, оцінки наукових творів; виробити навички формулювання проблеми, визначення актуальності наукового дослідження, аргументовано спираючись на словники і мовленнєві зразки, оцінювати

наукове мовлення в різних комунікативних ситуаціях; здатність розуміти та застосовувати у практиці основні положення національного законодавства з питань академічної доброчесності; здатність розвивати та застосовувати власні аналітичні й творчі здібності в навчальній та дослідницькій діяльності; здатність визначати, оцінювати та запобігати різним формам порушень академічної доброчесності; доброчесно використовувати в навчанні та науковій (творчій) діяльності доробок інших авторів.

У результаті вивчення дисципліни аспірант повинен навчитись використовувати наукову літературу, мати здатність до створення власних висловлювань на задану наукову тему, та її аналіз, творчо реалізовувати власні ідеї, використання термінів та інших мовних явищ в текстах наукових стилів і жанрів, складання бібліографії та усвідомити власний громадянський обов'язок, нетерпимість до проявів шахрайства і корупції в академічному середовищі.

Результати навчання. У ході вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен набути таких результатів:

Знати/знання (згідно ПР 05. *Знати мовні особливості писемної та усної форм наукового стилю української літературної мови, основні стильові ознаки української наукової мови; ПР 07. Знати правові та етичні норми освітньої діяльності, визнавати відповідальність за результати власної роботи в команді, мотивувати людей до спільної мети*);

Уміти/уміння (згідно ПР 20. *Уміти аргументовано доводити наукові думки, гіпотези, об'єктивно й критично здійснювати огляд наукової літератури відповідно до різних вітчизняних і міжнародних стилів бібліографічного опису; ПР 21. Працювати з сучасними бібліографічними і реферативними базами даних, а також наукометричними платформами, такими як Web of Science, Scopus та ін.*);

Комунікація (згідно ПР 34. *Уміти ефективно формувати комунікаційну стратегію, здійснювати ділову комунікацію і доносити зрозуміло і недвозначно професійні знання, обґрунтовуючи й узагальнюючи інформацію для фахівців та широкого загалу, вести професійну дискусію з урахуванням культури наукового мовлення; ПР 35. Ефективно спілкуватися (усно та письмово) українською та іноземною мовами в науковому та професійному середовищі, науково комунікувати з фахової тематики для розв'язання психолого-педагогічних завдань галузі професійної освіти*).

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до освітньо-наукової програми «**Теорія і методика професійної підготовки та менеджменту освіти**» доктора філософії спеціальності 015 «Професійна освіта» (спеціалізація «Теорія і методика професійної освіти») в галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка» (табл. 2, 3).

**Матриця компетентностей та програмних результатів навчання,
що формуються під час вивчення навчальної дисципліни «Академічна
добročесність та культура українського наукового мовлення» у
відповідності до освітньо-наукової програми «Теорія і методика
професійної підготовки та менеджменту освіти»**

Таблиця 2

Шифр компетентності	Компетентності	Шифр програмних результатів	Програмні результати навчання
1	2	3	4
Загальні компетентності (ЗК)			
<i>ЗК 1.</i>	Здатність до формування системного наукового світогляду, гуманістичних ціннісних орієнтирів, культурного кругозору, професійної етики та академічної добročесності в освітній та дослідницькій діяльності	<i>ПР 05.</i>	Знати мовні особливості писемної та усної форм наукового стилю української літературної мови, основні стильові ознаки української наукової мови
		<i>ПР 07.</i>	Знати правові та етичні норми освітньої діяльності, визнавати відповідальність за результати власної роботи в команді, мотивувати людей до спільної мети
Спеціальні (фахові) компетентності (ФК)			
<i>ФК 5.</i>	Здатність дотримуватися етики та правил академічної добročесності в науково-педагогічній діяльності	<i>ПР 20.</i>	Уміти аргументовано доводити наукові думки, гіпотези, об'єктивно й критично здійснювати огляд наукової літератури відповідно до різних вітчизняних і міжнародних стилів бібліографічного опису
		<i>ПР 21</i>	Працювати з сучасними бібліографічними і реферативними базами даних, а також наукометричними платформами, такими як Web of Science, Scopus та ін.
<i>ФК 6.</i>	Здатність вільно володіти державною та іноземною мовами у професійній діяльності дослідника та освітянина, розвивати потенціал наукового мовлення.	<i>ПР 34.</i>	Уміти ефективно формувати комунікаційну стратегію, здійснювати ділову комунікацію і доносити зрозуміло і недвозначно професійні знання, обґрунтовуючи й узагальнюючи інформацію для фахівців та широкого загалу, вести професійну дискусію з урахуванням культури наукового мовлення

ФК 8.	Здатність демонструвати високу культуру професійної комунікації, наукового мовлення, бути обізнаним у сфері новітніх публікацій та нормативних видань у галузі професійної освіти.	<i>ПП 35.</i>	Ефективно спілкуватися (усно та письмово) українською та іноземною мовами в науковому та професійному середовищі, науково комунікувати з фахової тематики для розв'язання психолого-педагогічних завдань галузі професійної освіти
-------	--	---------------	--

Таблиця 3

Матриця відповідності компетентностей результатам навчання НРК за дисципліною «Академічна доброчесність та культура українського наукового мовлення»

Класифікація компетентностей за НРК	<i>Знання</i>	<i>Уміння</i>	<i>Комунікація</i>	<i>Відповідальність та автономія</i>
	<i>Зн1</i> Концептуальні та методологічні знання в галузях чи на межі галузей знань або професійної діяльності	<i>Ум1</i> Спеціалізовані уміння/навички і методи, необхідні для розв'язання значущих проблем у сфері професійної діяльності, науки та/або інновацій, розширення та переоцінки вже існуючих знань і професійної практики <i>Ум2</i> Започаткування, планування, реалізація та коригування послідовного процесу ґрунтовного наукового дослідження з дотриманням належної академічної доброчесності <i>Ум3</i> Критичний аналіз, оцінка і синтез нових та комплексних ідей	<i>К1</i> Вільне спілкування з питань, що стосуються сфери наукових та експертних знань, з колегами, широкою науковою спільнотою, суспільством у цілому <i>К2</i> Використання академічної української та іноземної мови у професійній діяльності та дослідженнях	<i>ВА1</i> Демонстрація значної авторитетності, інноваційності, високий ступінь самостійності, академічна та професійна доброчесність, постійна відданість розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної та наукової діяльності <i>ВА2</i> Здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення
Загальні компетентності				
<i>ЗК 1. Комунікативні навички.</i> Здатність до формування системного наукового світогляду, гуманістичних ціннісних орієнтирів, культурного кругозору, професійної етики та академічної доброчесності в освітній та дослідницькій діяльності	Зн1	Ум1, Ум3	К1, К2	ВА1
Фахові компетентності				
<i>ФК 5.</i> Здатність дотримуватися етики та правил академічної доброчесності в науково-педагогічній діяльності	Зн1	Ум2	К1, К2	ВА1
<i>ФК 6.</i> Здатність вільно володіти державною та іноземною мовами у професійній діяльності дослідника та освітянина, розвивати потенціал наукового мовлення.	Зн1	Ум1, Ум3	К1, К2	ВА1
<i>ФК 8.</i> Здатність демонструвати високу культуру професійної комунікації, наукового мовлення, бути обізнаним у сфері новітніх публікацій та нормативних видань у галузях професійної освіти.	Зн1	Ум1, Ум3	К1, К2	ВА1

1. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 4

Структура навчальної дисципліни «Академічна доброчесність та культура українського наукового мовлення»

Зміст (назва модулів, тем)		Кількість годин			
		Всього (год.)	Лекцій них	Практи чних	Самос- тійних
Змістовий модуль 1: Загальні поняття українського наукового мовлення					
1.	Наукова мовна культура – основа професійної діяльності. Науковий стиль серед інших стилів сучасної української літературної мови	10	2	2	6
2.	Властивості і структурно-сміслові компоненти наукових текстів різних жанрів	10	2	2	6
3.	Лексичні засоби наукового стилю	9	2	1	6
4.	Терміни в науковому тексті. Сучасна науково-технічна термінологія	10	2	2	6
5.	Синтаксичні засоби наукового стилю	10	2	2	6
Змістовий модуль 2: Навички академічного письма та принципи академічної доброчесності					
6.	Аналітичне опрацювання інформації наукового джерела	8	1	1	6
7.	Письмові роботи наукового стилю. Сучасні вимоги до написання наукової статті	9	1	1	7
8.	Композиція наукової рецензії та наукового відгуку	9	1	1	7
9.	Культура усного наукового мовлення	8	1	1	6
10	Академічне письмо	7	-	1	6
Всього		90	14	14	62

Таблиця 5

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Мовна комунікація та науковий стиль: філософія і прагматика наукової мови; поняття текст і мікротекст.	1
2	Способи розвитку інформації в тексті.	2
3	Тренувальні вправи: пошук джерел та літератури; оформлення бібліографії.	1
4	Удосконалення технології писемного мовлення в навчально-професійній сфері: анотації та довідково-бібліографічні описи; цитування та реферування наукових текстів; рецензія і відгук; резюме-висновки як текст вторинної інформації.	2
5	Написання макротекстів. Написання основного тексту курсової та дипломної роботи: написання наукових статей для публікацій в журналах і збірниках; структура курсової та дипломної роботи. Різниця між главами і розділами	2
6	Поняття плагіату. Наслідки плагіату.	2
7	Захист наукової роботи: процедура захисту. Технічне забезпечення захисту; типові помилки, що відбуваються під час захисту; рекомендації щодо ведення наукової дискусії.	2
8	Культура мовлення і особливості мовної поведінки у професійній сфері: рекомендації щодо ведення наукової дискусії.	2
	Разом	14

Таблиця 6

Теми для самостійної роботи

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1: Загальні поняття українського наукового мовлення		
1	Наукова мовна культура – основа професійної діяльності. Науковий стиль серед інших стилів сучасної української літературної мови	6
2	Властивості і структурно-сміслові компоненти наукових текстів різних жанрів	6
3	Лексичні засоби наукового стилю	6
4	Терміни в науковому тексті. Сучасна науково-технічна термінологія. Сутність терміну	6
5	Синтаксичні засоби наукового стилю	6
Змістовий модуль 2: Навички академічного письма та принципи академічної доброчесності		
6	Лексикографічна компетентність як показник мовної культури науковця	6
7	Аналітичне опрацювання інформації наукового джерела	7
8	Письмові роботи наукового стилю. Сучасні вимоги до написання наукової статті	7
9	Композиція наукової рецензії та наукового відгуку	6
10	Академічне письмо	6
	Разом	62

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ «Академічна доброчесність та культура українського наукового мовлення»

Змістовий модуль I. Загальні поняття українського наукового мовлення

**Тема 1. Наукова мовна культура – основа професійної діяльності.
Науковий стиль серед інших стилів сучасної української літературної
мови.**

Наукова мова як комунікативний феномен. Поняття наукової мови і наукового мовлення, мови науки. Дослідження культури наукової мови. Об'єкт та предмет дослідження культури наукової мови. Сутність та особливості наукового стилю української мови. Науковий стиль як функціонально-стилістична сукупність мовних засобів, елементи якої становлять певну визначену цілість; стильотворчі елементи не співвідносні з елементами системи мови.

**Тема 2. Властивості і структурно-сміслові компоненти наукових
текстів різних жанрів.**

Принципи укладання наукових текстів. Науковий текст як цілісний комунікативний блок, що має чітку, логічну структуру із внутрішньо завершеними частинами (розділами, підрозділами, пунктами, параграфами, абзацами), насиченими відповідною термінологією. Принципи укладання наукових текстів: змістової насиченості, професійної значущості, наукової інформативності, новизни наукового тексту, змістової завершеності, проблемності, доступності фахівцеві однієї чи кількох галузей, інтертекстуальності. Основні ознаки наукового тексту. Композиція наукового тексту. Основні ознаки наукового тексту: цілісність, членованість, зв'язність; інформаційна, логічна, емоційно-оцінна, спонукальна насиченість, науковість, завершеність, послідовність, комунікативність тощо.

Тема 3. Лексичні засоби наукового стилю.

Стилістична диференціація лексики наукового тексту. Принцип виділення стилістичних значень, який базується на вичленуванні слова з контексту. Слово і контекст. Контекст у науковому стилі як середовище, що надає однозначності загальноживаному (часто багатозначному) слову, уніфікує його сполучуваність, закріплює за словом у цьому тексті (і в текстах того ж смислового плану) потрібне його значення.

Тема 4. Терміни в науковому тексті. Сучасна науково-технічна.

Визначення терміна як результату розумової діяльності людини, спрямованої на узагальнення й абстрагування; термін як знаряддя наукового мислення й пізнання. Історія виникнення української термінології. Історичні шляхи формування української наукової термінології. Два підходи до творення національних терміносистем, які оформилися в європейській науці в ХІХ ст.: інтернаціональний; народницький; їх сутність. Визначення поняття «термін». Терміни в науковому тексті. Термінологія різноманітних сфер економіки.

Тема 5. Синтаксичні засоби наукового стилю.

Побудова і вживання складних синтаксичних конструкцій у текстах наукового стилю. Засоби зв'язку компонентів думки. Вимога місткості як одна з основних вимог до речення в науковому стилі, сутність якої полягає у здатності виражати значний за обсягом і складний за змістом матеріал. Особливості вираження підмета, присудка в науковому тексті. Однорідні члени речення. Перевага іменників над дієсловами в науковому стилі. Випадки пропуску дієслів, що призводять до розвитку еліптичних конструкцій типу вилучення з обігу (замість вилучити з обігу), розвиток у напрямку (замість розвиватися в напрямку), розповсюдження по лінії (замість розповсюджувати по лінії). Порядок слів у простому реченні. Прямий порядок слів, що забезпечує передачу загального змісту речення без спеціального акцентування логічних чи стилістичних елементів висловлювання. Порядок слів у реченні, що забезпечує стилістично нейтральне розташування членів речення. Ускладнене речення в науковому стилі. Однорідні члени речення в науковому стилі, які використовуються переважно для створення різноманітних класифікаційних систем.

Змістовий модуль 2: Навички академічного письма та принципи академічної доброчесності

Тема 6. Аналітичне опрацювання інформації наукового джерела.

Конспектування друкованого джерела наукової інформації. Види конспектування. Мисленнєво-мовленнєві дії як складові процесу конспектування наукової інформації, що сприймається на слух: а) аудіювання; б) мисленнєва переробка почутого; в) письмова фіксація інформації. Анотування наукового джерела. Види анотацій. Структура довідкової анотації. Лексико-граматичні засоби для складання анотації наукової статті. Уникнення типових помилок при складанні анотації. Реферування наукового джерела. Реферування як поширений жанр опрацювання наукової літератури: основне призначення, сутність реферування. Композиція тексту реферату: вступна частина, основна (описова), заключна. Рецензування наукового джерела. Підготовчий етап до рецензування. Основні вимоги до рецензії наукового джерела.

Тема 7. Письмові роботи наукового стилю. Сучасні вимоги до написання наукової статті.

Види письмових робіт наукового стилю. Види письмових робіт наукового характеру, які виконують аспірати: реферати, наукові статті, рецензії, реферування, наукові анотації тощо. Найважливіші особливості наукових робіт. Академічна доброчесність. Оформлення наукової роботи. Вимоги до оформлення наукової роботи. Правильність оформлення, що стосується рубрикації, опису бібліографічного апарату, способів уведення ілюстративного матеріалу (схеми, таблиці, малюнки, алгоритми, графіки тощо), дотримання стандартних розмірів (береги, кількість рядків на аркуші, кількість знаків у рядку тощо).

Тема 8. Композиція наукової рецензії та наукового відгуку.

Основні функції та характерні ознаки наукової рецензії. Наукова рецензія як спеціальний текст-аналіз наукового джерела (джерел), розрахований на певне коло фахівців. Основні функції наукової рецензії – інформування, осмислення, оцінювання, прагматична та рекламна. Технологія рецензування. Особливості укладання наукового відгуку. Науковий відгук як стисла форма письмової оцінки наукової роботи (наукової статті, методичних рекомендацій, кандидатської чи докторської дисертації).

Тема 9. Культура усного наукового мовлення.

Композиційно-логічна побудова усної наукової доповіді, виступу. Підготовка й написання наукової доповіді. Жанри наукового монологічного мовлення (наукова доповідь, виступ, повідомлення). Етапи підготовки наукової доповіді (інтенція, диспозиція, елокуція, меморія, акція, релаксація). Принципи побудови наукової доповіді: а) стислість, компактність; б) послідовність; в) цілеспрямованість; г) нарощування зусилля; д) результативність (за Л. Спанатій). Підготовка до участі в науковій дискусії, полеміці. Різновиди усного наукового мовлення. Позиція автора в текстах наукового стилю. Мовна майстерність як здатність особистості обирати для викладу своїх думок із можливих варіантів один, найбільш удалий, точний у семантичному і стилістичному відношеннях (з урахуванням мовних норм).

Тема 10. Академічне письмо. Академічна культура. Академічна доброчесність. Академічна свобода. Інтелектуальна чесність. Інтелектуальна свобода. Інтелектуальна власність. Авторське право. Порушення академічної чесності. Кодекс честі. Етичні і правові норми. Моральні імперативи. Академічне письмо. Усна і писемна мова. Науковий стиль. Культура мовлення. Комунікація. Дослідницька робота. Бібліографія. Джерельна база. Цитування, цитата. Покликання. Бібліографічний стандарт. Бібліотечний каталог. Онлайн-каталоги. Бази даних. Бібліографічні менеджери

3. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Словесні, наочні, пояснення викладача й організації самостійної роботи здобувачів, їхньої підготовки до вивчення матеріалу, що передбачає підвищення інтересу, пізнавальної потреби, актуалізацію базових знань, необхідних умінь і навичок; вивчення нового матеріалу; конкретизації й поглиблення знань, набуття практичних умінь і навичок, що сприяють використанню пізнаного інтересу; контролю й оцінки результатів навчання, опора на індуктивні й дедуктивні, аналітичні й синтетичні методи, організації діяльності здобувачів, стимулювання діяльності, наприклад, участь у конференціях, семінарах, вебінарах, виставках, конкурсах й інші методи перевірки й оцінки знань.

Репродуктивний метод. Характеризується застосуванням вивченого на основі зразка або правила. Діяльність здобувачів є алгоритмічною, тобто відповідає інструкціям, розпорядженням, правилам – в аналогічних до представленого зразка ситуаціях.

Метод проблемного викладу. Використовуючи будь-які джерела й засоби, викладач, перш ніж подати матеріал, визначає проблему, формулює пізнавальне завдання, а потім, розкриваючи систему доведень, порівнюючи погляди, різні підходи, демонструє спосіб розв'язання поставленого завдання. При цьому здобувачі також долучаються до наукового пошуку.

Частково-пошуковий, або евристичний метод. Його суть – організація активного пошуку розв'язання визначених викладачем (чи самостійно сформульованих) пізнавальних завдань або під його керівництвом, або на основі евристичних програм і вказівок. Процес мислення набуває продуктивного характеру, але його поетапно спрямовує й контролює викладач або самі здобувачі під час виконання відповідних завдань.

Дослідницький метод. Після аналізу матеріалу, визначення проблем і завдань та стислого усного або письмового інструктажу здобувачі самостійно вивчають літературні та електронні джерела, ведуть спостереження й виміри та виконують інші пошукові дії. Ініціатива, самостійність, творчий пошук виявляються в дослідницькій діяльності, а завдання, виконані аспірантом самостійно, можуть бути введені до змісту їхньої дисертаційної роботи. Методи навчальної роботи безпосередньо переходять у методи, які імітують, а інколи й реалізують науковий пошук.

4. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль.

Форма контролю: залік.

При поточному контролі результатів навчання здобувачів під час вивчення дисципліни оцінці підлягають результати навчання, що виявляються через набуті компетентності (знання, уміння, навички тощо) під час роботи на лекційних заняттях, виконання завдань за результатами опанування модулями, виконання і захисту завдань самостійної роботи здобувача.

Поточний контроль під час проведення лекційних занять спрямований на оцінювання активності та ініціативності здобувачів, якості їхнього роботи, творчого підходу тощо. Форми проведення поточного контролю під час лекційних навчальних занять: усне і письмове опитування, дискусії, ситуативні вправи, мозковий штурм та ін. Для перевірки засвоєння навчального матеріалу, здобутих вмінь використовується усне і письмове опитування, презентація результатів діяльності, само- і взаємооцінювання тощо.

Поточний контроль за результатами опанування змістового модулю передбачає оцінювання теоретичних знань та практичних умінь і навичок, які здобувач набув після опанування певної завершеної частини навчального матеріалу з дисципліни й включає різні типи завдань: відкриті запитання та практичні завдання (аналіз ситуацій, генерування ідей, розробка плану дискусії тощо). При відповіді на відкриті запитання критеріями, оцінювання

є правильність, повнота і ґрунтовність відповіді, висловлювання власної точки зору та наведення прикладів. При виконанні практичних завдань – глибина аналізу, правильність та ґрунтовність відповіді.

Поточний контроль результатів виконання завдань самостійної роботи передбачає перевірку, оцінювання та аналіз результатів діяльності – проектування навчальних занять з культури українського наукового мовлення, підготовки дидактичних матеріалів, роботи з електронними освітніми ресурсами тощо). При перевірці робіт враховується самостійність, своєчасність та якість їх виконання, творчий підхід тощо.

Окрім виконання визначених завдань можуть також додатково враховуватись такі *види активностей здобувача*:

- проходження тренінг-курсів чи дистанційних курсів з культури українського наукового мовлення (за наявності відповідного документу про їх закінчення);

- участь в майстер-класах, форумах, конференціях, семінарах, зустрічах з проблем культури українського наукового мовлення (з підготовкою есе, прес-релізу, інформаційного повідомлення тощо, що підтверджено навчальною програмою заходу чи відповідним сертифікатом);

- участь у науково-дослідних та прикладних дослідженнях з проблем культури українського наукового мовлення (в розробленні анкетних форм, проведенні опитувань, підготовці та проведенні фокус-груп, обробці результатів дослідження, підготовці звіту, презентації результатів тощо, що підтверджується демонстрацією відповідних матеріалів);

- підготовка та проведення лекцій, практичних занять, майстер-класів, зустрічей з культури українського наукового мовлення для здобувачів молодших рівнів вищої освіти ЗВО (молодших бакалаврів, бакалаврів, магістрів), учнів коледжів та шкіл (у межах профорієнтаційної роботи), що підтверджується наявністю відповідних довідок, відгуків, фото і відеоматеріалів тощо;

- підготовка наукових публікацій, навчальних матеріалів, інформаційних оглядових матеріалів, енциклопедичних оглядових статей з проблем культури українського наукового мовлення тощо.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами у процесі вивчення дисципліни «Академічна доброчесність та культура українського наукового мовлення» передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливим освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей);

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Порушенням академічної доброчесності вважається:

- *академічний плагіат* – оприлюднення (частково або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження, та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства;

- *самоплагіат* – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів, як нових наукових результатів;

- *фабрикація* – вигадання даних чи фактів, що використовуються в наукових дослідженнях аспіранта;

- *фальсифікація* – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються наукових досліджень;

- *списування* – використання письмових робіт із зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

- *обман* – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності як: повторне проходження оцінювання (підсумковий модульний контроль, підготовка індивідуального завдання за іншою темою, тези, стаття, есе тощо).

Перевірка усіх індивідуальних робіт здобувачів на наявність академічного плагіату проводиться викладачем або спеціально призначеним для цього працівником Інституту за допомогою програмного продукту, що використовується в Інституті з визначенням рівня унікальності роботи.

Підсумковий контроль результатів навчальної діяльності здійснюється для оцінювання знань, умінь та навичок здобувачів з дисципліни «Культура українського наукового мовлення» проводиться у формі заліку.

Залік – форма підсумкового контролю рівня засвоєння здобувачем навчального матеріалу з окремої дисципліни виключно на підставі результатів поточного контролю рівня знань, умінь та навичок здобувачів з окремої дисципліни.

Контроль знань і умінь здобувачів (поточний і підсумковий) з дисципліни «Академічна доброчесність та культура українського наукового мовлення» здійснюється згідно з кредитно-модульною системою організації навчального процесу. Рейтинг здобувача із засвоєння дисципліни визначається за 100 бальною шкалою. Він складається з рейтингу з навчальної роботи, для оцінювання якої призначається 50 балів, і рейтингу з атестації (залік) – 50 балів.

Критерії оцінювання рівня знань на практичних заняттях. Під час практичних заняттях здобувачі з кожної теми виконують індивідуальні завдання. Рівень знань оцінюється: «відмінно» – здобувач дає вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді не менш ніж на

90 % запитань, виконує правильно вправи, демонструє знання навчального матеріалу, здійснює узагальнення та наводить висновки, акуратно оформлює завдання, відвідує заняття; «добре» – здобувач володіє знаннями навчального матеріалу, але допускає незначні помилки у формулюванні понять, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді, відвідує лекції; «задовільно» – здобувач дає правильну відповідь не менше ніж на 60 % запитань, або на всі запитання дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає суттєві помилки, що виправляє за допомогою викладача; «незадовільно з можливістю повторного складання» – здобувач дає правильну відповідь не менше ніж на 35 % запитань, або на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає суттєві помилки.

Підсумкова (загальна оцінка) навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове оцінювання рівня засвоєності теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи (модульний контроль); оцінка (бали) за виконання практичних завдань. Підсумкова оцінка виставляється після повного вивчення навчальної дисципліни, що виводиться як сума проміжних оцінок за змістові модулі. Остаточна оцінка рівня знань складається з рейтингу з навчальної роботи, для оцінювання якої призначається 50 балів, і рейтингу з атестації (залік) – 50 балів.

5. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЩО ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ

Таблиця 7

Поточне оцінювання та самостійна робота							Залік	Сума	
Змістовий модуль 1								50	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	ПЗК1			
3	3	3	3	3	3	5			
Змістовий модуль 2								50	100
T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	ПЗК2		
3	3	3	3	3	3	4	5		

T1, T2, ..., T13 – тема програми, ПЗК1, ПЗК2 – підсумковий змістовий контроль.

Оцінювання здобувачів відбувається згідно з Положенням «Про екзамени та заліки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Державному біотехнологічному університеті».

Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання в національну шкалу та шкалу за системою ECTS здійснюється у такому порядку (табл. 8).

Таблиця 8

Шкала оцінювання, що використовується в ПТО та ECTS

Оцінка за шкалою, що використовується в ДБУ	Оцінка за національною шкалою	Оцінка у формі заліку	Оцінка за шкалою ECTS
90-100	відмінно	зараховано	A
80-89	добре	зараховано	B

70-79			C
66-69	задовільно	зараховано	D
60-65			E
21-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання заліку	FX
0-20	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	F

Здобувачі, які за результатами підсумкового контролю у формі заліку набрали від 0 до 59 балів (включно), після належної підготовки мають право повторно скласти залік у формі виконання індивідуальної контрольної роботи.

Індивідуальна контрольна робота з дисципліни складається з теоретичних та практичних завдань, кожне з яких оцінюється за вимогами, що є аналогічними вимогам до заліку.

Результат підсумкового контролю у формі заліку фіксується в заліковій відомості в термін, що становить для здобувачів денної форми навчання — не пізніше 2-х робочих днів після проведення останнього аудиторного заняття з дисципліни.

6. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Робоча навчальна програма.
2. Силабус робочої програми
3. Опорні конспекти лекцій.
4. База авторефератів і дисертацій ДБУ та ІПО НАПН України

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Базова:

1. Бабич Н. Д. Культура фахового мовлення: навч. посіб. Чернівці : Книги-XXI, 2013. 556 с.

2. Білавич Г. Основи риторики і красномовства: навч. пос. Івано-Франківськ : НАІР, 2016. 120 с.

3. Білавич Г. Формування мовленнєвої культури студентів за умов діалектного середовища. Івано-Франківськ : ПП «ТУР-ІНТЕЛЕКТ», 2016. 167 с.

4. Вернигора Н.М. Написання сучасної наукової статті: методичні рекомендації. Київ : Білий Тигр, 2015. 28 с.

5. Демська О. М. Вступ до лексикографії : навч. посіб. Київ: Києво-Могилянська Академія, 2010. 266 с.

6. Єрмоленко С. Я. Науковий стиль: Українська мова. Енциклопедія. Київ : Вид. Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2000. 750 с.

7. Завдання з навчальної дисципліни «Культура наукової мови» для студентів усіх напрямів підготовки денної форми навчання / укл. І. М. Ходарева. Харків : Вид. ХНЕУ, 2011. 92 с.
8. Крижанівська О. І. Історія української мови: Історична фонетика. Історична граматика : навч. посіб. Київ : Академія, 2010. 248 с.
9. Культура мовлення педагога: практикум з розвитку україномовної компетентності педагогічних працівників у післядипломній освіті : навч.-метод. посіб. / за наук. ред. В.І. Пуцова, М.І. Скрипник. Київ : Дорадо-Друк, 2010. 180 с.
10. Линчак І. М, Українська мова (за професійним спілкуванням) : навч. посіб. / І. М. Линчак, Г. В. Матвеєва. Херсон : Олді-Плюс, 2014. 330 с.
11. Лисенко Н.О. Культура наукової мови: навч. пос. / Н.О. Лисенко, Н.В. Піддубна, О.О. Тележкіна. Х.: Тім Пабліш Груп, 2015. 271 с.
12. Робоча програма навчальної дисципліни «Культура наукової мови» для студентів усіх напрямів підготовки денної форми навчання / укл. О. С. Черемська, І. М. Ходарева. Харків : Вид. ХНЕУ, 2011. 28 с.
13. Погиба Л. Г. Українська мова за професійним спрямуванням (самостійна та індивідуальна робота) : навч. посіб. / Л. Г. Погиба, Л. М. Голіченко, І. В. Житар. Київ: Кондор, 2015. 190 с.
14. Погиба Л. Г. Українська мова фахового спрямування : підручник / Л. Г. Погиба, Т. О. Грибіниченко, Л. М. Голіченко. Київ: Кондор, 2011. 352 с.
15. Практикум з української мови за професійним спрямуванням : навч. посіб. / Л. Г. Погиба, Т. О. Грибіниченко, Л. М. Голіченко, Н. В. Кавера. Київ : Кондор, 2013. 296 с.
16. Сучасна українська літературна мова : зб. вправ / Л. Г. Погиба, Л. М. Голіченко, І. В. Житар, Н. В. Кавера. Київ : Кондор, 2015. 244 с.
17. Тихонкова І.О. Список літератури наукової статті – важливий індикатор якості статті (як не мати зайвого клопоту з його оформленням). *Наука України у світовому інформаційному просторі: зб. наук. пр. НАН України*. 2015. Вип. 11. С. 100–106.
18. Ткаченко, О. Б. Українська мова : сьогодення й історична перспектива : проект «Наукова книга». Київ : Наукова думка, 2014. 512 с.
19. Українська мова : енциклопедія / НАН України ; Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні ; Інститут української мови / голова ред. кол. В. М. Русанівський. [2-ге вид., випр. і доп.]. Київ : Вид. «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.
20. Хоружий Г.Ф. Академічна культура: цінності та принципи вищої освіти. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2012. 320 с.
21. Шліхта Н., І.Шліхта І. Основи академічного письма: методичні рекомендації та програма курсу. Київ [б.в.], 2016. 61 с.(Створено в рамках Проекту сприяння академічній доброчесності в Україні – SAIUP у партнерстві з МОН України та за підтримки Посольства США в Україні).

Додаткова:

1. Голуб Н. Б. Риторика у вищій школі : монографія. Черкаси : Брама-Україна, 2008. 400 с.
2. Дзюбишина-Мельник Н. Я. Культура мови на щодень / [Н. Я. Дзюбишина-Мельник, Н. С. Дужик, С. Я. Єрмоленко та ін.] ; НАН України ; Інститут української мови ; ред. С. Я. Єрмоленко. Київ : Довіра, 2000. 170 с.
3. Ромакін В.В. Академічна етика як передумова верховенства права. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Серія «Педагогіка»*. Миколаїв, 2006. Вип. 33. Т.46. С. 174–179.
4. Тимкова В. Культура наукової української мови у професійному становленні фахівця. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство)* : збірник наукових праць. 2020. Вип. 30. С. 41–53.

Інформаційні ресурси:

1. Класифікація нормативних документів України. URL: <http://document.org.ua/docs/class.php>
2. Україномовний сайт про сучасну українську мову. URL: <http://www.geocities.com/ukrexlibris/>
3. Сайт Українського мовно-інформаційного фонду. URL: <http://www.ulif.org.ua>
4. Культура мови. URL: <http://www.kultura-mowy.wikidot.com>
5. Орфографічний словник української мови. URL : <http://www.slovnyk.ua/>
6. Словник іншомовних слів. URL: <http://www.pcdigest.net/ures/book/sis.html>
7. Словники України «on-line». URL: http://www.ulif.org.ua/ulp/dict_all/
8. Словник української мови (в 11 т.). URL: <http://sum.in.ua/>
9. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням / Шевчук С. В., Клименко І. В. [Електронне видання]. URL: http://pidruchniki.com/1180091240664/dokumentoznavstvo/oformlyuvannya_rezultativ_naukovoyi_diyalnosti